

's Morgens vertrokken bij een onverwacht najaarszonnetje en een licht bewolkte blauwe hemel de deelnemers in een drietal bussen naar het Landgoed Schovenhorst en het Speulder- en Sprielderbos voor de excursie van de najaarsbijeekoms van de KNBV. Een goed uitgevoerde excursiegids, waarin de te bezoeken objecten kort waren omschreven en een bosbouwkundige oefening was opgenomen, was aan de deelnemers van te voren uitgereikt.

Na aankoms op het Landgoed Schovenhorst werden de deelnemers welkom geheten door de voorzitter van de Stichting Landgoed Schovenhorst, ir. J. Verkooren, die een kort overzicht gaf van de ontwikkeling van het landgoed. Daarna werd met het bezoek aan een drietal objecten begonnen. De aandacht was daarbij vooral gericht op de introductie van de douglas aan de hand van de oudste opstand in ons land – 120 jaar, afd. 7a – en de genetische kwaliteiten. In afd. 6d werden de uiterlijke kenmerken van douglas met redelijke genetische kwaliteit gedemonstreerd en in afd. 15a die van douglas met slechte genetische kwaliteit. De uitstekende toelichtingen werden gegeven door de beheerder van Schovenhorst, mevrouw J. J. M. H. Willinge Gratama-Oudemans en door ir. P. A. van den Tweel. De discussies op de objecten waaraan velen deelnamen waren zeer geanimeerd. Het bezoek aan Schovenhorst werd afgesloten met een door het beheer van het landgoed aangeboden kopje koffie.

Op het eerste object in het Speulder- en Sprielderbos van het Staatsbosbeheer werden de deelnemers welkom geheten door het plaatselijke hoofd terreinbeheer SBB Gelderland, ing. G. Kuipers. De douglasopstand in afd. 117g, behoort tot de opstanden met de beste genetische kwaliteit. Zij maakte deel uit van de reeks van proefvelden met verschillende herkomsten, indertijd tussen 1923 en 1931 aangelegd door het vooroorlogse bosbouwproefstation. Deze over het gehele land verspreide proeven zijn na het opheffen van dit proefstation in de dertiger jaren, verder voortgezet door het Instituut voor Bosbouwkundig Onderzoek (IBO) van de Landbouwniversiteit. Een schat van gegevens over de groei was daardoor van dit object ter beschikking. De herkomst is Chilliwack en werd, naast

de herkomst Pacific Coast, als de beste uit alle proeven beoordeeld. Hier kon dus worden gedemonstreerd, hoe de uiterlijke kenmerken van een goede herkomst eruit zien. Daarnaast kon uit langjarige waarnemingen een gefundeerde uitspraak worden gedaan over de groei van een douglas met goede genetische kwaliteit op een goede groeiplaats. De toelichting werd verzorgd door ing. G. Kuipers over de teeltkundige aspecten, door ir. J. J. Jansen over de groei en door ir. P. A. van den Tweel over de genetische kwaliteit. Ook hier werd aan de discussie door velen deelgenomen.

In het laatste excursiepunt, afd. 26e en 26f, werd de aandacht gevraagd voor de verjonging van een oude opstand van douglas van goede kwaliteit en beuk. Op verschillende plaatsen had de verjonging van beuk en douglas zich reeds ingezet en de noodzaak voor verdere maatregelen was groot. De toelichting van de beheerder, ing. G. Kuipers, werd gevolgd door een uitgebreide discussie, die bleef doorgaan tot aan de lunch.

Na de lopende lunch in de werkschuur/excursieschuur van de boswachterij Speulder- en Sprielderbos werd voor het middagprogramma een beroep gedaan op zelfwerkzaamheid van de deelnemers.

In vak 12e van de boswachterij was een bosbouwkundige oefening gepland met als doel de tijdens de inleidingen van 23 oktober en tijdens de ochtendexcursie opgedane kennis en ervaring in de "praktijk" te brengen. Het bos ter plaatse bestaat uit een in 1937 met driejarig plantsoen aangelegde douglasopstand. Er treedt op vrij grote schaal natuurlijke verjonging op, met name in een aantal tijdens de stormen van 1972/1973 ontstane stormgaten.

Aan de deelnemers werd gevraagd om in groepen van ongeveer 25 personen met behulp van de gegevens uit de opstandslegger, maar met name afgaand op eigen waarnemingen een vragenformulier in te vullen.

De oefening bestond uit vier onderdelen:

- 1 beoordeling van de *huidige toestand* van het bos (genetische kwaliteit, gezondheid, vitaliteit, houtkwaliteit en groei)
- 2 beoordeling van de *toekomstverwachting* mede op basis van de eerder gemaakte opstandsbeoordeling

Foto: Peter Schütz.

(omloop, houtproductie, financiële opbrengst, ontwikkeling ondergroei)

3 planning van de *beheersmaatregelen* in de *komen-de 10 jaar* (aanwijzen toekomstbomen, dunnen, op-snoeien, verjongen, etc.)

4 planning van het *beheer op de lange termijn* (dun-ningen, verjonging)

In de discussie onder leiding van ir. P. Bakker, na afloop van de oefening bleek grote eensgezindheid te bestaan over de huidige toestand van het bos. De door inleiders en excursiebegeleiders aangereikte criteria boden een goed en praktisch handvat voor de op-standsbeoordeling.

Over de toekomstverwachting liepen de meningen meer uiteen, met name voor wat betreft de haalbaar (en wenselijk!) geachte omlooptijd. Bij de bepaling van het te voeren beheer op korte en lange termijn, vormde de behandeling van de aanwezige natuurlijke opslag het meest controversiële onderwerp (moeten de ver-

jongingsgroepen worden benut en uitgebreid? moeten er in de aanwezige opslag al zuiveringen worden uitge-voerd?)

De Activiteitencommissie had zich met het organise-ren van deze excursie ten doel gesteld het denken over de douglasteelt in Nederland een nieuwe impuls te geven. Gezien de geanimeerde discussies in de oefengroepen en zelfs in de door haar omvang (± 150 deelnemers) gehandicapte volledige groep, kan die opzet zeker als geslaagd worden beschouwd. Ook is duidelijk geworden dat de op deze wijze bijeenge-brachte en gepresenteerde kennis over de douglas in een behoefte voorziet. Het door de voorzitter van de vereniging, prof. ir. M. M. G. R. Bol, in zijn slotwoord geopperde idee om een handboek voor de douglas-teelt in Nederland samen te stellen verdient daarom alle ondersteuning.

C. P. van Goor
P. Bakker